

Ewa Pałka

**ROZWÓJ SEKTORA TURYSTYCZNEGO
W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM
NA TLE ROZWOJU W POLSCE**

***THE DEVELOPMENT OF TOURIST SECTOR
IN THE ŚWIĘTOKRZYSKIE VOIVODSHIP
IN BACKGROUND OF POLAND***

Streszczenie

Obszary wiejskie w Polsce tworzą specyficzne tereny, na rozwój których wpływ wywierają różnorodne czynniki o charakterze fizyczno-geograficznym, ekonomicznym i społecznym.

Turystyka na obszarach wiejskich może stać się sposobem osiągnięcia rozwoju społeczno-ekonomicznego. W tym celu muszą być stworzone sprzyjające warunki do rozwoju różnych form turystyki, które są niezbędne do rozpoczęcia i intensyfikowania ruchu turystycznego.

Ponadto muszą wystąpić korzystne czynniki rozwoju innych form działalności ściśle związanych z turystyką jak np. usługi dla turystów, które mogą przyczynić się do osiągnięcia korzyści przez lokalne społeczności.

Oceniając rozwój sektora turystycznego w województwie świętokrzyskim w ostatnich latach stwierdzić można, że stało się ono bardzo atrakcyjne dla różnorodnych inwestycji związanych z tworzeniem bazy noclegowej. Wpływ na to miały przede wszystkim: dynamiczny rozwój Targów Kielce, powstanie nowych atrakcji i produktów turystycznych oraz intensywna promocja województwa świętokrzyskiego w kraju i za granicą.

Słowa kluczowe: sektor turystyczny, obszary wiejskie, turystyka

Summary

Rural areas in Poland constitute a special territory with respect to physico-geographical, economic and social aspects.

In order that rural areas and an individual commune may use tourism as a driving force for local social-economic development, in the first place there must be conditions favourable for practising various forms of tourism (bases for starting and then intensifying the tourist movement are necessary prerequisites), secondly opportunities must be opened up for creating various enterprises connected with tourism and providing services for tourists, and capable of meeting increased needs of local communities.

Conditions (factors) determining rural communes predisposition for undertaking and realisation of development through tourism may be either of external or internal character.

Increasing at present tourist demand animated situation in market of tourist services in Poland. Estimating the tourist sector in the świętokrzyskie voivodship in last years, it may be said that this voivodship became very attractive to different investments in tourist sector especially in accommodation base. Many different factors had intensive influence into it. These are mainly: creating of Targi Kielce, coming into being many new attractiveness and tourist products and intensive promotion of the świętokrzyskie voivodship also in Poland and abroad.

Key words: *tourist sector, rural areas, tourist*

WPROWADZENIE

Współcześnie turystyka stanowi jeden z najdynamiczniej rozwijających się działów gospodarki narodowej. Jest ona także ważnym sektorem zatrudnienia. Turystyka stała się aktualnie jednym z ważniejszych przejawów aktywności życiowej współczesnego społeczeństwa, ale również jednym z największych i najbardziej dochodowych „przemysłów” świata. Tezy tej nie trzeba udowadniać, ponieważ jak wskazują statystyki corocznie w celach turystycznych w skali globalnej rejestruje się ponad 800 milionów wyjazdów. Wzrastająca długość czasu wolnego, wzrost zamożności wielu społeczeństw oraz coraz lepsza dostępność komunikacyjna, a także naturalne potrzeby poznawcze powodują zainteresowanie człowieka nowymi obszarami i sposobami spędzania wolnego czasu. Dotyczy to przede wszystkim mieszkańców dużych aglomeracji miejsko-przemysłowych, dla których potrzeba wypoczynku wynika w szczególności z konieczności regeneracji sił psychofizycznych [Wojciechowska 2009].

Rozwój turystyki można oceniać zarówno w skali globalnej, jak i w ujęciu krajowym, regionalnym i lokalnym. Z ekonomicznego punktu widzenia turystyka to złożony rynek dóbr, kapitału i pracy, na którym zachodzi wymiana różnorodnych usług [Cabaj, Kruczek 2007]. Dla rozwoju turystyki w ten sposób rozumianej, najważniejszym czynnikiem jest popyt na nią, czyli chęć społeczeństwa do udziału w różnorodnych formach spędzania wolnego czasu (tj. popyt turystyczny). Dynamika światowego popytu na usługi turystyczne w wielu krajach rośnie i stanowi ważną siłę napędzającą rozwój gospodarczy. Z tego powodu w Polsce dostrzega się szansę jaką niesie rozwój turystyki. Sprzyjają temu korzystne warunki geograficzno-przyrodnicze i historyczne

w poszczególnych regionach, które są podstawą do opracowania ofert produktu turystycznego. Do sprzyjających okoliczności należy również zaliczyć korzystne zmiany społeczno-polityczne (rozwój samorządności regionalnej i lokalnej, wzrost swobód obywatelskich) oraz zmiany systemowe w sferze gospodarczej spowodowane obowiązywaniem zasad gospodarki rynkowej. Turystyka w ogromnym stopniu wpływa na światową gospodarkę, na zachowania społeczne, środowisko przyrodnicze, życie społeczeństwa itd.

Współcześnie jednak, w dobie komercjalizacji turystyki oraz zacierania się wyraźnej różnicy między czasem pracy, a czasem wolnym w wysoko rozwiniętych gospodarczo społeczeństwach, dostrzega się wśród motywów podróży turystycznych także cele zarobkowe, w tym związane z wykonywanym zawodem. Zmiana podejścia do kwestii pojęcia turystyki znalazła odzwierciedlenie między innymi w stanowisku Światowej Organizacji Turystyki, która w czasie Międzynarodowej Konferencji Statystyki w Turystyce, zorganizowanej w Ottawie w 1991 r. zaproponowała, aby przez turystykę rozumieć ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż przez rok bez przerwy, poza swoim codziennym otoczeniem, z wyłączeniem wyjazdów, w których głównym celem jest działalność zarobkowa wynagradzana w odwiedzanej miejscowości [Kurek 2007]. Celem niniejszego opracowania jest próba oceny rozwoju sektora turystycznego w Polsce (ze szczególnym zwróceniem uwagi na województwo świętokrzyskie).

WSPÓŁCZESNE TRENDY ROZWOJOWE W TURYSTYCE

Na podstawie literatury można wyodrębnić **trzy fazy rozwoju turystyki** ze względu na kryterium motywacji wyjazdów:

– **faza pierwsza** rozpoczyna się bezpośrednio po I wojnie światowej i trwa do końca lat 50-tych XX wieku. Dominuje w niej orientacja na wypoczynek, rekreację w celu regeneracji sił.

– **faza druga** to lata 60-te i 70-te XX wieku, w których dominuje orientacja konsumpcyjna.

– **faza trzecia** rozpoczyna się w latach 80-tych XX wieku i cechuje się poszukiwaniem nowych produktów [Pałka 2004].

Współczesny ruch turystyczny podlega nie tylko zmianom ilościowym (wzrost liczby turystów), ale także jakościowym. Analiza współczesnych trendów zmian w turystyce pozwala na wyróżnienie kilku wiodących kierunków jej rozwoju. Zaliczyć do nich można:

1. rozwój turystyki alternatywnej, tj. przeciwstawnej turystyce masowej,
2. wzrost popularności wyjazdów poznawczych, tj. związanych ze zwiedzaniem określonych miejsc np. w formie podróży objazdowych,
3. rozwój turystyki biznesowej,

4. coraz większa aktywność fizyczna turystów np. uprawianie sportów i aktywnej rekreacji,

5. wzrost popularności podróży w celach zdrowotnych tj. turystyka zdrowotna, spa turystyka, turystyka uzdrowiskowa,

6. rozwój turystyki na obszarach wiejskich.

Wymienione powyżej kierunki przemian w turystyce odnoszą się zarówno do turystyki analizowanej w skali globalnej, jak i krajowej oraz regionalnej.

CHARAKTERYSTYKA BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI W POLSCE

Istnieje kilka niezbędnych warunków, które muszą być spełnione dla rozwoju współczesnej turystyki. Jednym z ważniejszych jest występowanie różnorodnych walorów, stanowiących podstawy atrakcyjności turystycznej oraz obecność bazy turystycznej. W grupie infrastruktury turystycznej wiodące miejsce zajmuje szeroko rozumiana baza noclegowa. Ostatnie lata przyniosły istotne zmiany bazy noclegowej turystyki w Polsce. Jak podają dane GUS w Polsce w 2007 r. liczba obiektów noclegowych wynosiła 6718. Oferowały one łącznie 582,1 tysięcy miejsc noclegowych. Liczba miejsc całorocznych wynosiła 357 tysięcy, co stanowiło 61,3% ogółu. Reszta miejsc była wykorzystywana w sezonie letnim. Można dodać, iż liczba miejsc całorocznych wzrosła o 37700 od 2000 roku.

W strukturze rodzajowej obiektów noclegowych turystyki dominują hotele (1370 obiektów) oraz ośrodki wczasowe – 1298 obiektów. Obiekty te łącznie w 2007 roku generowały 324400 miejsc noclegowych, co stanowiło 47,3% ogółu. W okresie 2000-2007 nastąpiły zmiany struktury rodzajowej obiektów. Od 2000 r. zanotowano wzrost liczby hoteli (indeks dynamiki 148,3%).

Tabela 1. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w Polsce w latach 2000–2007

Wyszczególnienie	2000	2005	2006	2007	Dynamika zmian w latach 2000-2007
Obiekty (ogółem),	7818	6723	6694	6718	85,9
W tym całoroczne	4549	4497	4514	4575	100,5
Obiekty hotelowe	1449	2200	2301	2443	168,6
Hotele	924	1231	1295	1370	148,3
Motele	116	116	109	108	93,1
Pensjonaty	409	238	242	250	61,1
Inne obiekty hotelowe	-	615	655	715	
Pozostałe obiekty, w tym:					
Domy wycieczkowe	179	78	70	66	36,9
Schroniska	83	49	56	61	73,5
Schroniska młodzieżowe	457	403	395	375	82,1

Wyszczególnienie	2000	2005	2006	2007	Dynamika zmian w latach 2000-2007
Kempingi	171	136	128	127	74,3
Pola biwakowe	339	247	247	239	70,5
Ośrodki wczasowe	2079	1391	1347	1298	62,4
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	497	492	479	495	99,6
Domy pracy twórczej	56	47	45	44	78,6
Zespoły domków turystycznych	514	315	309	310	60,3
Ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	90	47	41	43	47,8
Inne obiekty	1904	1318	1276	1217	63,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej 2008.

W latach 2000-2007 zanotowano wzrost liczby miejsc noclegowych w hotelach o 32400 oraz ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych o 900. Największy w tym okresie spadek liczby miejsc noclegowych odnotowano w domach wycieczkowych (wskaźnik dynamiki zmian wynosił 39,3%) oraz ośrodkach wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego (50%).

Tabela 2. Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania w Polsce w latach 2000-2007 (w tysiącach)

Wyszczególnienie	2000	2005	2006	2007	Dynamika zmian w latach 2000-2007
Obiekty (ogółem),	651,7	569,9	574,6	582,1	89,3
W tym całoroczne	319,3	343,7	350,6	357,0	111,8
Obiekty hotelowe	120,3	169,6	178,1	190,4	158,3
Hotele	95,1	127,5	133,8	141,1	148,3
Motele	4,5	4,4	4,1	4,1	91,1
Pensjonaty	20,7	11,0	11,1	11,1	53,6
Inne obiekty hotelowe	-	26,7	29,1	34,1	
Pozostałe obiekty, w tym:					
Domy wycieczkowe	12,2	5,7	5,0	4,8	39,3
Schroniska	4,0	2,5	2,8	3,0	75
Schroniska młodzieżowe	21,7	22,3	21,4	21,6	99,5
Kempingi	25,4	24,9	24,9	24,5	96,5
Pola biwakowe	46,5	31,3	29,6	27,8	59,8
Ośrodki wczasowe	195,2	136,0	136,2	134,0	68,6
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	48,8	49,7	49,0	50,5	103,5
Domy pracy twórczej	2,5	2,2	2,1	2,0	80,0

Wyszczególnienie	2000	2005	2006	2007	Dynamika zmian w latach 2000-2007
Zespoły domków turystycznych	31,5	21,6	22,1	21,9	69,5
Ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	4,0	2,1	1,7	2,0	50,0
Inne obiekty	139,6	102,0	101,8	99,7	71,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS z Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej 2008.

Ze względu na szczególną rolę hoteli w strukturze obiektów noclegowych, a przede wszystkim w obsłudze ruchu turystycznego warto poświęcić im uwagę. Podaż usług hoteli w Polsce wzrasta, co potwierdza liczba pokoi, która wynosiła 40327 w 1995 r., 45000 w 1997 r. i 64260 w 2004 r. Z punktu widzenia obsługi turystów zagranicznych jest to zmiana korzystna. Należy dodać, iż obserwowany ostatnio wzrost liczby hoteli dwu- i trzygwiazdkowych jest zjawiskiem korzystnym, ponieważ na rynku utrzymuje się duże zapotrzebowanie na obiekty noclegowe o średnim standardzie.

Tabela 3. Hotele w Polsce według kategorii w 2008 r.

Kategoria hotelu	Liczba obiektów
5 *	27
4 *	114
3 *	609
2 *	459
1*	170
W trakcie kategoryzacji	109
Razem	1488

Źródło: opracowanie na podstawie Turystyka polska, POT, Warszawa.

W wyniku wprowadzenia w życie ustawy o usługach turystycznych zjawisko kategoryzacji bazy noclegowej prowadzi do zmian jej struktury rodzajowej, porządkując jednocześnie polskie hotelarstwo.

Wzrastający stale popyt turystyczny ożywił sytuację na rynku hotelarstwa w Polsce. W 2008 roku oddano do użytku ponad 118 nowych hoteli, a kolejne inwestycje realizują wielkie grupy hotelarskie. Jednak pomimo tych inwestycji polska baza hotelarska nadal jest na niewystarczającym poziomie. W kraju na 10 tysięcy mieszkańców przypada zaledwie 40 miejsc noclegowych, podczas gdy w większości krajów Europy Zachodniej ponad 400. Jak wynika z tab. 3 zaledwie 750 hoteli zaliczanych jest do kategorii trzech i więcej gwiazdkowych. Te hotele o wyższym standardzie dysponują zaledwie 100 tys. miejsc noclego-

wych. Hotele cztero- i pięciogwiazdkowe usytuowane są w dużych miastach i aglomeracjach miejskich głównie w województwach mazowieckim, małopolskim, pomorskim i śląskim.

Obraz polskiej bazy noclegowej przedstawia jej struktura przestrzenna w tabeli 4.

Tabela 4. Struktura przestrzenna obiektów noclegowych w Polsce w 2007 r. (w %)

Województwa	Liczba miejsc ogółem	Miejsca w hotelach, motelach, pensjonatach	Miejsca w ośrodkach wczasowych
Zachodniopomorskie	13,1	5,3	23,8
Małopolskie	12,5	14,6	11,0
Pomorskie	11,5	7,7	17,5
Dolnośląskie	10,4	12,8	9,7
Wielkopolskie	7,7	9,3	7,7
Śląskie	6,5	8,0	5,0
Kujawsko-Pomorskie	5,0	5,0	6,0
Lubelskie	5,0	2,7	5,2
Mazowieckie	5,0	9,0	1,5
Warmińsko-Mazurskie	4,9	7,0	3,8
Razem	81,6	81,4	91,2

Źródło: opracowanie na podstawie Turystyka polska, POT, Warszawa.

Tabela 5. Noclegi udzielone turystom w 2004 r. według województw

Województwa	Udzielone noclegi (w %)
Zachodniopomorskie	19,0
Małopolskie	15,2
Pomorskie	11,0
Dolnośląskie	10,0
Mazowieckie	8,7
Śląskie	6,7
Wielkopolskie	5,2
Razem	75,8

Źródło: opracowanie na podstawie Turystyka polska, POT, Warszawa.

Utrzymując podział obiektów noclegowych turystyki można określić rangę województw pod względem ich udziału w ogólnej liczbie udzielonych noclegów. Zestawienie to przedstawiono w tab. 5. Jak widać z powyższej tabeli 75,8% ogólnej liczby noclegów udzielonych uczestnikom turystyki przypadało na 7 województw, znaczących pod względem funkcji turystycznej. Nie oznacza to, że pozostałe województwa nie mają znaczenia na rynku usług noclegowych.

Analizując zmiany w okresie 2000-2006 struktury rodzajowej turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania odnotowano dynamiczny wzrost

liczby hoteli (o 40,2%) oraz liczby miejsc noclegowych w hotelach (o 40,7%), natomiast spadek liczby pensjonatów (o 40,9%), domów wycieczkowych (o 60,9%), schronisk (o 32,6%), kempingów (o 25,2%), pól biwakowych (o 27,2%) i ośrodków wczasowych (o 35,3%).

Również w przypadku obiektów noclegowych nastąpił spadek liczby podmiotów świadczących usługi o niskiej jakości, a na znaczeniu zyskały obiekty świadczące usługi na wyższym poziomie.

Tabela 6. Wybrane turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w Polsce w latach 2000–2006

Wyszczególnienie	Liczba obiektów zakwaterowania zbiorowego w roku					Liczba miejsc noclegowych w obiektach zakwaterowania				
	2000	2004	2005	2006	Dynamika wzrostu/spadku 2006/2000 (w %)	2000	2004	2005	2006	Dynamika wzrostu/spadku 2006/2000 (w %)
Ogółem	7818	6972	6723	6694	-14,4	651,7	584,7	569,9	574,6	-11,9
Hotele	924	1202	1260	1296	+40,2	95,1	122,9	127,5	133,8	+40,7
Motele	116	116	116	109	-6,1	4,5	4,4	4,4	4,1	-8,9
Pensjonaty	409	241	238	242	-40,9	20,7	11,2	11,0	11,1	-46,4
Domy wycieczkowe	179	84	78	70	-60,9	12,2	5,8	5,7	5,0	-59,1
Schroniska	83	59	49	56	-32,6	4,0	2,9	2,5	2,8	-30,0
Schroniska młodzieżowe	457	75	74	66	-85,6	21,7	4,3	4,3	3,8	-82,5
Kempingi	171	138	136	128	-25,2	25,4	24,1	24,9	24,9	-2,0
Pola biwakowe	339	259	247	247	-27,2	46,5	30,8	31,3	29,6	-36,4
Ośrodki wczasowe	2079	1510	1391	1347	-35,3	195,2	143,5	136,0	136,2	-30,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z danych źródłowych w latach 2005-2007 wzrosła liczba wszystkich kategorii hoteli. Najwięcej jest w Polsce hoteli dwu i trzygwiazdkowych, a najmniej pięciogwiazdkowych, a ich liczba najbardziej wzrosła (o 52,9%).

Wzrastała też liczba polskich turystów korzystających z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania, w tym szczególnie wzrosła liczba osób korzystających z noclegów w hotelach. W latach 2000-2006 wzrost ten wynosił odpowiednio o 15,3% i 49,1%.

ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNEJ W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

W wielu krajach zwraca się obecnie większą uwagę na politykę regionalną. Również w Polsce odgrywa ona współcześnie istotniejszą rolę niż przed 1989 rokiem. Władze chcąc osiągnąć rozwój regionalny zmierzają do osiągnięcia rozwoju gospodarczego i społecznego. Współczesną politykę regionalną trzeba kreować przez pryzmat konkretnych celów, które mają służyć jej realizacji.

Gospodarka turystyczna w Polsce (w tym i w województwie świętokrzyskim) przeszła od 1989 roku znaczące przeobrażenia. W XX wieku początek lat 90-tych wywołał w branży turystycznej głęboki kryzys. Podobne przeobrażenia zachodziły w innych sektorach gospodarki [Gaworecki 2007]. W tym okresie likwidacji uległo wiele obiektów turystycznych (zarówno noclegowych, jak i gastronomicznych), zaś standard istniejących uległ pogorszeniu. Taką sytuację zaobserwowano w wielu regionach Polski.

Jednak od roku 1996 można było zaobserwować początek istotnych przemian dotyczących tego sektora gospodarki. Dużą rolę w rozwoju sektora turystycznego odegrało wówczas wprowadzenie możliwości pozyskiwania środków pomocowych Unii Europejskiej związane z realizacją Programu TOURIN II [Pałka 2009]. W województwie świętokrzyskim wykorzystano je wówczas głównie na inwestycje w powstającej pierwszej w kraju wzorcowej wiosce agroturystycznej w Śladkowie Małym w gminie Chmielnik. Proces pozyskiwania środków Unii Europejskiej uległ zdynamizowaniu po reformie administracyjnej kraju w 1998 roku. Bliska wówczas perspektywa przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zwiększyła dynamikę zmian w zakresie infrastruktury turystycznej. W 2006 roku opracowana została przez Urząd Marszałkowski „Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego do 2020 roku”. Zagadnienia związane z turystyką zostały w niej obszernie poruszone. Województwo świętokrzyskie zaliczane jest do obszarów atrakcyjnych w skali kraju ze względu na walory przyrodnicze i kulturowe [Pałka 2004]. Natomiast pod względem posiadanej bazy turystycznej zajmuje ono przedostatnie miejsce w Polsce. W 2007 r. w województwie świętokrzyskim znajdowało się 111 turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania (w tym 36 hoteli). Ogółem w tych obiektach znajdowało się 7 861 miejsc noclegowych, w tym 5 758 całorocznych (1,4% miejsc noclegowych w kraju). W 2007 r. odnotowano 334 595 osób z nich korzystających (w tym 24 899 turystów zagranicznych). Ogółem we wszystkich obiektach noclegowych województwa udzielono 800 865 noclegów, w tym 57 035 turystom zagranicznym. W województwie występuje relatywnie mała liczba tanich obiektów noclegowych (domów wycieczkowych, schronisk młodzieżowych, kempingów, czy kwater prywatnych) w porównaniu do liczby hoteli, moteli i pensjonatów. Problemem do rozwiązania jest podnoszenie standardów jakościowych istniejących obiektów infrastrukturalnych. Duże dyspro-

porcje występują również w rozmieszczeniu obiektów noclegowych na terenie województwa. Około 65% ogółu miejsc noclegowych znajduje się w Kielcach i północnej części województwa. W województwie działa też 418 gospodarstw agroturystycznych (2008 r.). Większa część badanego regionu to obszary słabo uprzemysłowione, ekologicznie czyste, które mogą zostać wykorzystane do rozwoju agroturystyki, produkcji żywności o wysokich walorach zdrowotnych, co może dać ludności dodatkowe dochody.

W świętokrzyskim fundusze przedakcesyjne UE, skierowane głównie na wsparcie rozwoju obszarów wiejskich, spowodowały powstanie ponad 100 gospodarstw agroturystycznych. Środki te w sposób znaczący wspierały także tworzenie nowych produktów turystycznych, w tym między innymi Bałtowskiego Parku Jurajskiego. Istotnym faktem dla rozwoju infrastruktury turystycznej w województwie było powstanie w 1992 roku kieleckiego ośrodka targowego.

Przystąpienie Polski do struktur Unii Europejskiej w 2004 roku stworzyło nową perspektywę rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim. W tym czasie źródłem finansowania wielu przedsięwzięć turystycznych stały się fundusze strukturalne Unii Europejskiej, które były zarządzane zarówno z poziomu województwa, jak również rozdzielane centralnie w ramach sektorowych programów operacyjnych.

Oceniając rozwój sektora turystycznego w ostatnich latach można stwierdzić, że województwo świętokrzyskie stało się bardzo atrakcyjne dla różnorodnych inwestycji związanych z tworzeniem bazy noclegowej (w tym inwestycji hotelarskich). Wpływ na to miały przede wszystkim dynamiczny rozwój Targów Kielce, powstanie nowych atrakcji i produktów turystycznych oraz promocja województwa świętokrzyskiego w kraju i za granicą. Czynniki te spowodowały, że liczba obiektów noclegowych (w tym hoteli) okazała się niewystarczająca. W latach 2000-2006 liczba tego typu obiektów noclegowych wzrosła w regionie o 100%. Spowodowało to, że województwo świętokrzyskie charakteryzuje się największą dynamiką przyrostu liczby hoteli w Polsce. Pod względem liczby nowych miejsc hotelowych świętokrzyskie również plasuje się na jednym z czołowych miejsc w kraju. Dynamika wzrostu w latach 2000-2006 wyniosła 167%. Jak wskazują szacunki tendencja ta utrzyma się także w kolejnych latach.

W 2007 roku na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonowało 111 obiektów noclegowych (w tym 89 tj. 80,2% stanowiły obiekty całoroczne). W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił spadek ich ogólnej liczby o niemal 7% (tab. 7). W bazie noclegowej wyraźnie dominują hotele (32%) oraz inne obiekty hotelowe i szkolne schroniska młodzieżowe (po 11%). Najmniejszą natomiast liczbę i udział stanowią schroniska młodzieżowe i pola biwakowe (po 0,9% całkowitej liczby obiektów noclegowych) oraz domy wycieczkowe (1,8%) (tab. 7). W bazie noclegowej w 2007 roku znajdowało się 7 861 miejsc noclegowych, z czego niemal 73% stanowiły miejsca w obiektach działających całorocznie. Prawie 41% ogółu miejsc noclegowych zapewniały hotele, ponad 9%

szkolne schroniska młodzieżowe, zaś 8,5% ośrodki wczasowe. Zdecydowanie najmniejszą liczbę miejsc noclegowych oferowały schroniska młodzieżowe oraz pola biwakowe (po około 0,5%).

Tabela 7. Baza noclegowa w województwie świętokrzyskim w 2007 roku

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów ogółem	Wzrost lub spadek liczby obiektów w stosunku do 2006 roku (w liczbach bezwzględnych)	Liczba obiektów całorocznych
Hotele	36	5	36
Motele	9	-4	9
Pensjonaty	5	0	5
Inne obiekty hotelowe	12	5	12
Domy wycieczkowe	2	-2	2
Schroniska młodzieżowe	1	-1	1
Szkolne schroniska młodzieżowe	12	2	11
Ośrodki wczasowe	10	-3	1
Ośrodki kolonijne	0	-2	0
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	6	-3	5
Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	8	-1	2
Kempingi	3	0	0
Pola biwakowe	1	1	0
Zakłady uzdrowiskowe	0	0	0
Pozostałe obiekty niesklasyfikowane	6	-5	5
Ogółem	111	-8	89

Źródło: opracowanie na podstawie danych WUS w Kielcach

Jak wskazują dane źródłowe, biorąc pod uwagę rozwój skategoryzowanej bazy noclegowej, od 2006 roku w województwie najbardziej wzrosła liczba hoteli 3- i 2-gwiazdkowych (odpowiednio o 4 i 3 obiekty). Dominują one stanowiąc 80% wszystkich funkcjonujących obiektów hotelowych. Od 2006 roku zmalała natomiast liczba moteli 1-gwiazdkowych (o 3 obiekty). Wiele funkcjonujących już w województwie świętokrzyskim obiektów noclegowych przystosowuje swoją ofertę do zmieniających się potrzeb klientów np. powstają nowoczesne sale konferencyjno-szkoleniowe, świadczone są różnorodne usługi typu spa.

W ostatnich latach w opracowaniach statystycznych uwzględniony został nowy rodzaj bazy noclegowej, tj. zakłady uzdrowiskowe, które reprezentowane są przez szpitale i sanatoria uzdrowiskowe. Tego typu obiekty funkcjonują w badanym województwie.

Tabela 8. Zakłady uzdrowiskowe w województwie świętokrzyskim w 2007 roku

Rodzaj zakładu uzdrowiskowego	Liczba obiektów	Liczba łóżek	Liczba pacjentów
Sanatorium uzdrowiskowe	12	1 542	32 018
Szpital uzdrowiskowy	3	534	9 319

Źródło: opracowanie na podstawie danych WUS w Kielcach

Zakładów uzdrowiskowych było łącznie 15 i dysponowały one 2 076 miejscami noclegowymi (tab. 8). W 2007 roku obiekty noclegowe w województwie zostały wykorzystane w 31,6%. W porównaniu z rokiem poprzednim jest to wzrost o ponad 4%. Największym wykorzystaniem cieszyły się zakłady uzdrowiskowe (blisko 80%), pola biwakowe (około 68%) i ośrodki wczasowe (38,6%). Najmniejsze natomiast wykorzystanie miejsc noclegowych (8,3%) wykazały kempingi oraz pozostałe obiekty (16,6%).

Jak podają źródła statystyczne w 2007 roku z obiektów noclegowych województwa skorzystało 391 615 osób (w tym 30 311 tj. 7,7% turystów zagranicznych), czyli o 14,6% więcej niż w poprzednim roku.

Potwierdzeniem wzrastającego zainteresowania pobytem w województwie świętokrzyskim są dane uzyskane za 2007 rok z całej bazy noclegowej. Udzielono wówczas 1 mln 120 tys. noclegów i jest to wzrost o 40% w porównaniu z rokiem poprzednim. Równie korzystnie przedstawia się sytuacja w przypadku turystów zagranicznych. Ich liczba w 2007 roku wzrosła w stosunku do poprzedniego o 22%, a ilość udzielonych noclegów o 28%. Zatem wszystko wskazuje na to, że w kolejnych latach należy spodziewać się wzrostu przyjazdów turystów do badanego regionu.

Według danych pochodzących z badań terenowych przeprowadzonych w 2008 roku oraz informacji z WODR na obszarze całego województwa świętokrzyskiego zlokalizowanych było 418 gospodarstw agroturystycznych. Dysponowały one łącznie 2 947 miejscami noclegowymi w 987 pokojach (w domach gospodarzy) i 705 miejscami noclegowymi w 92 domach samodzielnych. Średnio na jedno gospodarstwo agroturystyczne przypadało 7,6 miejsca noclegowe, a na jeden pokój trzy miejsca noclegowe.

Rozmieszczenie gospodarstw agroturystycznych na terenie województwa jest zróżnicowane terytorialnie i nierównomierne [Pałka 2009]. Największa ich liczba znajduje się w najbardziej atrakcyjnym regionie Gór Świętokrzyskich. Dotyczy to gmin: Nowa Słupia, Bodzentyn, Bieliny, Łągów, Daleszyce i Górno, gdzie łącznie funkcjonuje około 100 gospodarstw, czyli 25% wszystkich gospodarstw w województwie świętokrzyskim. Drugim pod względem liczebności skupiskiem gospodarstw jest region w okolicy zalewu Chańcza. Tutaj w gminach Raków i Szydłów działa 47 gospodarstw agroturystycznych. Kolejne skupisko gospodarstw odnotowano w gminie Chmielnik, gdzie w jednej tylko wsi agroturystycznej Śladków Mały działają 22 gospodarstwa.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie według powiatów, największe skupisko gospodarstw agroturystycznych występuje w powiecie kieleckim, gdzie jest

54,8% ogólnej ich liczby w województwie. Natomiast najsłabiej pod tym względem wypada powiat kazimierski, gdzie występuje tylko 1 gospodarstwo agroturystyczne.

Oceniając rozwój zjawiska agroturystyki w województwie świętokrzyskim w latach 1993-2002 stwierdzić można, że odznacza się ono dużą dynamiką wzrostową [Pałka 2004].

PODSUMOWANIE

Podsumowując można stwierdzić, że współcześnie turystyka stanowi jeden z najdynamiczniej rozwijających się sektorów ekonomicznych. Daje ona olbrzymie szanse rozwoju społeczno-ekonomicznego. Aktualnie „przemysł turystyczny” na arenie międzynarodowej uznawany jest za jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się działów gospodarki, po przemyśle elektronicznym i komputerowym. O znaczeniu turystyki świadczą niewątpliwie dane statystyczne, które wskazują, że współcześnie:

- 6% światowego dochodu brutto to dochód z turystyki,
- 11% światowych wydatków konsumpcyjnych to wydatki turystów,
- co dziewiąta osoba na świecie znajduje zatrudnienie w sferze biznesu turystyczno-hotelowego.

Ponadto Światowa Rada Turystyki i Podróży (WTTC) podaje, iż każda złotówka zarobiona przez przemysł turystyczny generuje kolejne 3 złote dochodu w innych sektorach gospodarki. Od funkcjonowania turystyki bezpośrednio zależy istnienie 40 gałęzi gospodarki i 10-15% światowych miejsc pracy. Turystyka jest również ważnym instrumentem polityki regionalnej, pozwalającym na wyrównywanie różnic społeczno-ekonomicznych.

BIBLIOGRAFIA

- Cabaj W., Kruczek Z., *Podstawy geografii turystycznej*, Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2007.
- Gaworecki W., *Turystyka*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007.
- Kurek W. (red.), *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Pałka E., *Uwarunkowania i kierunki rozwoju agroturystyki na Kielecczyźnie*, Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, Kielce 2004.
- Pałka E., *Rozwój agroturystyki w regionie Gór Świętokrzyskich*, Problemy Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, z. 56, KZZG PAN, Kraków 2009.
- Wojciechowska J., *Procesy i uwarunkowania rozwoju agroturystyki w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2009.

Dr Ewa Pałka
Instytut Geografii Uniwersytet Jana Kochanowskiego
ul.Świętokrzyska 15, Kielce

Recenzent: *Prof. dr hab. Władysława Stola*